

Список використаних джерел

1. Regulation (EU) 2021/2116 of the European Parliament and of the Council of 2 December 2021 on the financing, management and monitoring of the common agricultural policy and repealing Regulation (EU) No 1306/2013. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/2116/> (дата звернення 16.02.2025).
2. Секторальна стратегія AgroTech від 16.02.2025 р. URL: https://winwin.gov.ua/assets/files/_AgroFoodTech.pdf (дата звернення 16.02.2025).
3. Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року. Розпорядження КМУ від 15 листопада 2024 р. № 1163-р. URL: <https://surl.li/zqtieot> (дата звернення 31.01.2025).

Сахно Л. А.

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
м. Запоріжжя, Україна

ВПЛИВ КРИПТОВАЛЮТИ НА ГЛОБАЛЬНІ ФІНАНСОВІ СИСТЕМИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Криптовалюта є альтернативною приватною валютою, створеною на основі вільного ринку та нових цифрових технологій. Суттєвий внесок у теоретичне обґрунтування та практичне дослідження використання криптовалют у банківській системі зробили вітчизняні та зарубіжні дослідники: С.В. Мерінова, Л.П. Половенко, О.О. Олійник, Ф.А. Хайєк, Н. Гандаль, Ю. Янг, Бурі Елі та Шахзад, Kraaijeveld, O., De Smedt, J. та інші.

Німеччина стала першою країною, яка офіційно визнала криптовалюту, а саме біткойн, як віртуальну валюту, зарахувавши його до категорії «фінансових інструментів» та встановивши чіткі правила для його використання. У США біткойн

класифікується як капітальний актив, що потребує врахування прибутків і збитків під час визначення оподатковуваної бази. У Канаді надано правовий статус біткойну та врегульовано біткойн-транзакції, визначивши податкові зобов'язання в залежності від їх призначення, зокрема при покупці-продажу або як інвестицій. У Китаї функціонує найбільша BTC-біржа «БіТіСі Чайна» (BTC China), обіг якої вдвічі перевищує обсяг операцій на токійській біржі «Маунт Гоукс» (Mt.Gox) та становить 60% від загального обсягу операцій на «БіТіСі-Форекс» (BTCForex). Однак такий масштаб створив загрозу традиційній монетарній системі Китаю, внаслідок чого у 2013 році китайська влада заборонила фінансовим установам торгівлю біткойном. Це обмеження не стосується фізичних осіб, оскільки віртуальна валюта вважається безпечною для населення, а ринок продовжує функціонувати [1].

У ряді країн світу, таких як США, Німеччина та Японія, офіційно дозволені операції з біткойном. Україна входить в ТОП-10 країн світу за кількістю користувачів Bitcoin, проте на законодавчому рівні це питання досі не врегульоване. Згідно з чинним законодавством України, операції з криптовалютою класифікуються як операції з обігом іноземної валюти, яка відповідно до закону не визнається платіжним засобом на території України, хоча деякі українські онлайн-магазини зазначають на своїх сайтах, що приймають криптовалюту як форму оплати, на противагу думки урядовців, які впевнені, що ринок віртуальних активів здебільшого обслуговує тіньовий обіг та схеми оптимізації.

Фіатні валюти більше не відповідають актуальним вимогам через високу залежність від державної політики, контроль з боку фінансових інституцій, що ускладнює розрахунки і зберігання цінностей, а також робить банківську систему ненадійною для безпечного зберігання коштів. Ці проблеми не з'явилися раптово, але криза виявила слабкі місця і спонукала бізнес шукати нові, ефективніші рішення, зокрема використання цифрових грошей (криптовалют) та блокчейн-технологій.

Вартість криптовалютних активів піддається постійним коливанням через вплив низки факторів. Ось деякі з основних чинників, які формують ціну токенів:

1. Попит та пропозиція: Як і для будь-яких інших активів, ціна криптовалют залежить від балансу попиту і пропозиції. Коли попит на певну криптовалюту зростає, її ціна має тенденцію до підвищення, і навпаки, якщо попит падає, ціна знижується.

2. Регулювання та державні заходи: Відповідні нормативно-правові акти та політика урядів можуть значно впливати на вартість криптовалют. Наприклад, оголошення про заборону або обмеження використання криптовалют у певних країнах може призвести до падіння цін.

3. Технологічні вдосконалення та оновлення: Вдосконалення блокчейн-технології, а також впровадження нових протоколів, або оновлень в мережі криптовалюти можуть підвищити її цінність. Наприклад, запуск нових протоколів або збільшення масштабованості мережі може привернути інвесторів і сприяти зростанню ціни.

4. Новини та медіа: Різноманітні новини та публікації, що стосуються криптовалют, можуть мати великий вплив на їх ціну. Позитивні новини, такі як великий інвестор, що приймає криптовалюту, або нові партнерства, можуть призвести до зростання ціни, тоді як негативні новини – до зниження.

5. Ринкова психологія: Психологічні чинники, зокрема емоції інвесторів, можуть значно впливати на коливання ціни криптовалют. Ризик, страх, жадібність та очікування можуть сприяти різким змінам вартості активів.

6. Ліквідність: Висока ліквідність криптовалюти означає, що її можна легко купити та продати за вигідною ціною. Це також може сприяти стабільності цін, в той час як низька ліквідність може викликати великі коливання цін.

7. Макроекономічні фактори: Зміни в глобальній економіці, наприклад, інфляція, економічні кризи або фінансова нестабільність, можуть впливати на інтерес інвесторів до криптовалют як до альтернативних активів.

8. Конкуренція. Поява нових криптовалют або зростання популярності вже існуючих активно змінює динаміку ринкової частки окремих криптовалют. Коли нові криптовалюти пропонують покращені функціональні можливості або інноваційні технології, вони можуть відволікти інвесторів від традиційних

криптовалют, таких як Біткоїн чи Ефіріум. Це, у свою чергу, впливає на попит і ціну існуючих активів.

9. Прийняття і корисність. Розширення сфери реального використання криптовалют в транзакціях, платежах і децентралізованих додатках має безпосередній вплив на їхню цінність. Чим більше підприємств і організацій приймають криптовалюту як засіб оплати, тим більше зростає її практична значущість і попит. Водночас, розвиток децентралізованих додатків (dApps) і технологій, таких як смарт-контракти, розширює можливості для використання криптовалют в різних сферах економіки.

10. Безпека та інфраструктура. Сприйняття безпеки криптовалютних мереж та якість допоміжних послуг, таких як гаманці та біржі, значно впливають на їхню вартість. Відповідно, надійні платформи і наявність ефективних систем захисту інформації підтримують ціну активів.

Отже, як показали дослідження, значна кількість науковців займаються питанням вивчення криптовалюти та її впливу на банківську систему. Узагальнення їх поглядів дозволяє виокремити парадигму, згідно з якою криптовалюта здатна суттєво змінити традиційні банківські практики, підвищивши їх швидкість, безпеку та ефективність. Однією з найважливіших переваг криптовалюти є її децентралізована природа, яка усуває необхідність у сторонніх посередниках, таких як банки, роблячи транзакції набагато простішими і дешевшими. Це означає, що клієнти і банки можуть отримати вигоду від економії коштів, оскільки їм більше не потрібно платити комісію за обробку або переказ коштів.

Комбінація цих факторів відіграє ключову роль у вирішенні однієї з найактуальніших проблем сучасності – обмеженого доступу до банківських послуг. Важливо зазначити, що понад 1,4 мільярда дорослих осіб, як у країнах з низьким, так і з високим рівнем ВВП на душу населення, залишаються поза межами банківської системи [2].

В Україні існують компанії, які впровадили біткойн як один із засобів платежу. Сфери діяльності цих компаній варіюються і охоплюють різні галузі. Серед них інтернет-магазини складають 31% (16 компаній) від загальної кількості

українських компаній, що використовують криптовалюту (52 компанії). Інші сфери включають друкарні (4%), юридичні послуги (2%), готелі та хостели (4%), АЗС (5%), доставку квітів (2%), навчальні курси (4%), послуги (4%), творчі студії (6%), туризм (15%), кав'ярні (2%), продуктові магазини (2%), краса та здоров'я (4%), організації та товариства (7%) та інші процеси (6%) [4].

Варто зазначити, що впровадження криптовалюти в якості способу оплати значно підвищує оперативність проведення транзакцій, що є важливим фактором для бізнесу, що прагне забезпечити швидкість і зручність обслуговування клієнтів [4]. Окрім того, в Україні створено всі умови для безперешкодної купівлі-продажу біткойнів та інвестування в них. Таку можливість надають банки через систему Інтернет-банкінгу та біржі, які торгують парою «гривня – біткойн» (KUNA, EXMO.COM, BTC TRADE UA).

Сучасні сфери використання криптовалюти можна умовно структурувати за кількома основними напрямками, кожен з яких охоплює певний відсоток від загального обсягу операцій з криптовалютою. Найбільшу частку займають онлайн-закупівлі, що складають 46% від загального обсягу всіх операцій. Інші значущі напрямки включають ігри та азартні ігри (9,7%), анонімні покупки (9,7%), поповнення кредитних карток (8%) та розрахунки у магазинах (5%). Також криптовалюта активно використовується для виплат за іпотекою (5,7%), у ресторанах і барах (5,2%), для оплати комунальних послуг (4,6%), міжнародних переказів (2,9%) та переказів між учасниками мережі (1,7%) [3].

Переваги криптовалюти:

1. Захист від обвалу валюти: Вартість традиційних валют, зокрема долара, може різко впасти через фіскальну та монетарну політику держави, що створює додаткові ризики для інвесторів. Криптовалюта, як децентралізована валюта, може стати ефективним засобом захисту від таких коливань.

2. Інфляційні ризики: Інфляція може зростати в результаті неефективної політики, що впливає на знецінення традиційних валют. У цьому контексті криптовалюта, завдяки обмеженій кількості монет, може стати більш стійким активом у порівнянні з фіатними валютами.

3. Зростаюча популярність: криптовалюта стає дедалі більш поширеним засобом платежу, і багато підприємств зараз використовують її для здійснення операцій.

4. Є лідер: Біткоїн є найпоширенішою криптовалютою. Його ціна часто відображається поряд з традиційними фінансовими інструментами, такими як акції, облігації та золото, що вказує на його значущість на фінансових ринках. Всього буде видобуто не більше 21 мільйона біткоїнів, з яких приблизно 3,7 мільйона вже втрачено без можливості відновлення через втрату приватних ключів. Це означає, що загальна кількість біткоїнів в обігу може не перевищити 17,3 мільйона, що додає йому дефіцитність і потенційну цінність у довгостроковій перспективі.

5. Безпека та децентралізація: Технологія блокчейн, на основі якої працює криптовалюта, є децентралізованою і забезпечує високий рівень безпеки транзакцій. Це дозволяє уникнути додаткових комісій, які зазвичай стягують банки та фінансові установи.

6. Зручність використання: Криптовалюта є зручною для здійснення транзакцій, забезпечує швидкість і ефективність переказів на глобальному рівні [5].

Недоліки криптовалюти:

1. Регуляція та обмеження з боку урядів: Уряди, зокрема США та інших країн, можуть вжити заходів щодо обмеження або навіть заборони використання криптовалюти. Така регуляція може суттєво обмежити використання криптовалют в економіці та привести до зменшення їхньої ліквідності та вартості.

2. Волатильність: криптовалюта відома своєю високою волатильністю, що означає значні коливання його ціни за короткий період часу. Це може створювати серйозні фінансові ризики для інвесторів та користувачів.

3. Кібер-крадіжки та зломи: Криптовалюти часто стають мішенями для кіберзлочинців через їхню залежність від Інтернету та високий рівень секретності. Для зберігання криптовалют використовуються цифрові гаманці, а операції виконуються на цифрових валютних біржах, що робить їх вразливими до зломів і крадіжок.

4. Децентралізація: Хоча децентралізована структура криптовалютних мереж забезпечує незалежність від централізованих установ, це також ускладнює вирішення суперечок. У разі виникнення проблем із транзакцією складно визначити, до якої організації або установи слід звертатися для вирішення конфлікту, оскільки не існує єдиного регулятора або центрального органу.

5. Ризики, пов'язані з піринговими транзакціями: Оскільки криптовалюти дозволяють здійснювати транзакції без посередників, завжди існує ризик шахрайства. Наприклад, покупець може відмовитися платити за криптовалюту після її отримання, або продавець може відмовитися надати токени після отримання платежу.

6. Втрата або знищення приватних ключів: Приватні ключі є необхідними для доступу до криптовалютних активів, і в разі їх втрати або знищення користувач втрачає доступ до своїх коштів. За оцінками, втрата або знищення приватних ключів становить приблизно 20% від усіх випадків втрати біткоїнів, що є суттєвим ризиком для користувачів криптовалют.

Отже, криптовалюта стимулює розвиток банківської системи, маючи домінуючий вплив на макроекономічні галузі, відкриваючи нові можливості для оптимізації фінансових процесів, спрощення міжнародних транзакцій та підвищення безпеки.

Список використаних джерел

1. Олійник О.О. (2024) Цифрові валюти центральних банків (cbdc) і європейський криптовалютний ландшафт: виклики, можливості та перспективи регулювання. *Київський економічний науковий журнал*. 2024. № 4. С. 177-187.

2. Офіційний сайт біржі Poloniex. URL: https://poloniex.com/exchange#usdt_btc (дата звернення 27.01.2025).

3. Онлайн-графік курсу Bitcoin/USD. URL: <https://www.fxclub.org/markets/crypto/bitcoin2> (дата звернення 27.01.2025).

4. Bouri Elie & Shahzad, Syed Jawad Hussain & Roubaud, David & Kristoufek, Ladislav & Lucey Brian . Bitcoin, gold, and commodities as safe havens for stocks: New

insight through wavelet analysis. *The Quarterly Review of Economics and Finance*, Elsevier. 2020. Vol. 77(C). P. 156-164.

5. Yujie Yang & Chenxing Zhang & Wenwen Hou. CBDC, cash, and financial intermediary in HANK. *Portuguese Economic Journal*. 2024. Vol. 23(3). P. 383-420.

Скриль В. В.

к.е.н., доцент

доцент кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Національний університет «Полтавська політехніка

імені Юрія Кондратюка»

м. Полтава, Україна

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНИХ ІННОВАЦІЙ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ

В умовах глобалізації та швидкого розвитку технологій, інклюзивність стає все більш важливим аспектом у багатьох сферах економіки, зокрема на страховому ринку. Європейські країни активно впроваджують інновації, які сприяють створенню більш справедливого та доступного середовища для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального чи економічного статусу. Інклюзивні практики в страхуванні не лише покращують доступ до страхових продуктів для вразливих груп населення, але й підвищують загальну ефективність ринку.

Європейські страховики використовують різні підходи для впровадження інклюзивних інновацій, включаючи адаптацію традиційних продуктів до потреб специфічних груп споживачів, розвиток цифрових платформ для забезпечення доступу до послуг, а також співпрацю з неурядовими організаціями та державними установами. Ці практики не лише відповідають сучасним вимогам суспільства, але й сприяють підвищенню довіри до страхових компаній та зміцненню їхньої репутації.